

KWARTALNIK PRAWNY Fundacji Honeste Vivere

► Nr Ia/2025

NIEBIESKA KARTA

Wprowadzenie

- Procedura Niebieskiej Karty to specjalne narzędzie, które ma służyć przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Szczególna ochrona osoby pokrzywdzona czy zagrożonej przemocą rozpoczyna się z chwilą wypełnienia formularza (NK-A) przez policjanta, przedstawiciela pomocy społecznej, oświaty, ochrony zdrowia lub gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych.

Co to jest Niebieska Karta

- **Niebieska Karta** są to czynności podejmowane przez przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, policji, oświaty i ochrony zdrowia, w przypadku gdy dojdzie do podejrzeń przemocy w rodzinie.

Po co Niebieska Karta?

- **Niebieska Karta** została opracowana przez Komendę Główną Policji i Komendę Stołeczną Policji, przy współpracy z Państwową Agencją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.
- 13 września 2011 r. Rada Ministrów wydała rozporządzenie w sprawie procedury "**Niebieskiej Karty**" oraz wzorów formularzy "Niebieska Karta". Rozporządzenie weszło w życie 18 października 2011 r.
- Ideą procedury jest współpraca między służbami działającymi na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie, działania wobec osób stosujących przemoc oraz na rzecz ochrony osób krzywdzonych.

Przemoc w rodzinie

- Przemoc w rodzinie to jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny, a także innych osób wspólnie zamieszkujących lub gospodarujących, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą.

Kto może być ofiarą przemocy w rodzinie

- Ofiarą przemocy w rodzinie mogą być:
- współmałżonkowie;
- partnerzy w związkach nieformalnych;
- dzieci;
- osoby starsze;
- osoby niepełnosprawne.

Formy przemocy w rodzinie

- Najczęstsze formy przemocy w rodzinie to:
- **Przemoc fizyczna:**
- bicie,
- popychanie,
- kopanie,
- duszenie,
- bicie przedmiotami,
- parzenie,
- policzkowanie.

Formy przemocy w rodzinie

- ◉ **Przemoc psychiczna:**
- ◉ wyśmiewanie,
- ◉ szydzenie,
- ◉ lżenie,
- ◉ okazywanie braku szacunku,
- ◉ poddawanie stałej krytyce,
- ◉ kontrolowanie i ograniczanie kontaktu z bliskimi.

Formy przemocy w rodzinie

- **Przemoc seksualna:**
- wymuszanie pożycia seksualnego,
- wymuszanie nieakceptowanych praktyk seksualnych,
- wymuszanie seksu z osobami trzecimi.
- **Inny rodzaj zachowań:**
- demolowanie mieszkania,
- pozostawianie bez opieki osoby, która z powodu choroby, niepełnosprawności bądź wieku nie może samodzielnie zaspokoić swoich potrzeb,
- zmuszanie do zażywania środków odurzających, substancji psychotropowych lub leków.

Z czego składa się Niebieska Karta

- **Niebieska Karta** składa się z dwóch części, które mają funkcjonariusze podczas interwencji dotyczącej przemocy domowej – karty/formularza A i karty/formularz B.
- W karcie A dokumentuje się zgłoszoną sytuację i co zastano na miejscu, a także jakie działania podjęto.
- Karta B jest dokumentem dla osób pokrzywdzonych i to one ją otrzymują. Zawiera definicję przemocy, praw człowieka, informację o miejscach gdzie można uzyskać pomoc. Formularza B nie przekazuje się osobie podejrzanej o stosowanie przemocy w rodzinie.

Formularz A Niebieskiej Karty

- Wypełnienie **formularza A Niebieskiej Karty** powinno nastąpić w obecności osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, a w sytuacji, gdy ten kontakt jest niemożliwy, bez udziału tej osoby.
- W sytuacji, kiedy osoba, wobec, której istnieje podejrzenie, że doznaje przemocy w rodzinie zostanie przewieziona do lecznicy, formularz A wypełnia przedstawiciel ochrony zdrowia.
- Rozmowę z osobą, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, przeprowadza się w warunkach gwarantujących swobodę wypowiedzi i poszanowanie godności tej osoby oraz zapewniających jej bezpieczeństwo.

Formularz A Niebieskiej Karty

- jeżeli osobą doświadczającą przemocy jest dziecko, to czynności w ramach procedury Niebieskiej Karty przeprowadza się w obecności rodzica, opiekuna. W sytuacji gdy to rodzice lub opiekun są podejrzani o stosowanie przemocy wobec dziecka, czynności przeprowadza się w obecności pełnoletniej osoby najbliższej czyli np. dziadków, pradziadków oraz rodzeństwa (w miarę możliwości również w obecności psychologa).

Formularz A Niebieskiej Karty

- ◉ **Formularz A Niebieskiej Karty** jest przekazywany niezwłocznie, ale nie później niż w terminie 7 dni od dnia wszczęcia procedury przewodniczącemu zespołu interdyscyplinarnego. Kopia formularza A pozostaje u wszczynającego procedurę. Wypełnienie formularza A nie zwalnia z obowiązku podjęcia działań interwencyjnych zapewniających bezpieczeństwo osobie doświadczającej przemocy.

Formularz B Niebieskiej Karty

- **Formularz B Niebieskiej Karty**
- Zarówno dziecko, jak i osoba dorosła mają prawo wiedzieć, jakie działania będą podjęte w ich sprawie, gdzie mogą się zwrócić się o pomoc, jak dalej procedura ta będzie wyglądać.
- Jeśli dziecko nie ma pełnoletniego rodzeństwa, a np. dziadkowie nie żyją, bądź mieszkają należy powiadomić sąd rodzinny i nieletnich o wgląd w sytuację rodzinną dziecka, a formularz B powinien pozostać u osoby rozpoczynającej procedurę - do czasu sytuacji dziecka zostanie rozstrzygnięta.

Etapy procedury

- Procedura Niebieskiej Karty podzielona jest na 6 kolejnych etapów. To:
- wszczęcie procedury;
- opracowanie indywidualnego planu pomocy;
- oddziaływanie na sprawcę przemocy;
- realizacja indywidualnego planu pomocy;
- ewentualne zdarzenia niebezpieczne w trakcie procedury „Niebieskie Karty”;
- zakończenie procedury „Niebieskie Karty”.

Zadania członków zespołu interdyscyplinarnego lub grupy roboczej:

- udzielanie pomocy osobie, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie;
 - podejmowanie działań w stosunku do osoby, wobec której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc w rodzinie, w celu zaprzestania stosowania tego rodzaju zachowań;
 - opracowanie indywidualnego planu pomocy dla osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, i jej rodziny, który zawiera propozycje działań pomocowych;
 - podejmowanie działań w stosunku do osoby, wobec której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc w rodzinie, w szczególności:
 - diagnoza sytuacji rodziny, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą;
 - przekazanie informacji o konsekwencjach popełnianych czynów;
 - motywacja do udziału w programach oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych;
 - przeprowadzanie rozmowy pod kątem nadużywania alkoholu, środków odurzających, substancji psychotropowych lub leków;
 - przekazanie informacji o koniecznych do zrealizowania działaniach w celu zaprzestania stosowania przemocy w rodzinie.

- Po przekazaniu **Niebieskiej Karty** zespołowi interdyscyplinarnemu zostaje wszczęta procedura ochronna. Przewodniczący zespołu interdyscyplinarnego przekazuje formularz "Niebieska Karta-A" pozostałym członkom zespołu lub grupy roboczej niezwłocznie, nie później niż w ciągu 3 dni od dnia jego otrzymania.

- Na posiedzenie grupy roboczej lub zespołu interdyscyplinarnego, zaprasza się osobę, wobec, której jest podejrzenie, że doznaje przemocy w rodzinie. Na posiedzeniu analizuje się sytuację rodzinną oraz wypełnia formularz **Niebieska Karta- C**. Następnie formułuje się wspólnie indywidualny plan pomocy. Osoba doznająca przemocy ma wpływ na to, co dzieje się w sprawie jej rodziny. Jeżeli pokrzywdzona nie przyjdzie, to nie wstrzymuje to prac zespołu interdyscyplinarnego ani grupy roboczej. Na posiedzenie nie zaprasza się dzieci.

- Kolejnym etapem jest wypełnienie **Formularza D Niebieskiej Karty**. Członkowie zespołu interdyscyplinarnego lub grupy roboczej wypełniają go w obecności osoby, wobec której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc w rodzinie. Przepisy nie precyzują jednak, czy ma to się odbyć podczas posiedzenia czy indywidualnego kontaktu członka zespołu interdyscyplinarnego lub grupy roboczej z daną osobą.
- Wszystkie działania zespołu interdyscyplinarnego lub grupy roboczej są dokumentowane poprzez formularze "Niebieska Karta" oraz w sposób ustalony przez członków zespołu i zapisany w regulaminie pracy zespołu. Ta dokumentacja jest przekazywana policji lub prokuraturze w przypadku podejrzenia o popełnieniu przestępstwa.

Zakończenie procedury Niebieskiej Karty

- ◉ Zakończenie procedury następuje w przypadku:
- ◉ ustania przemocy w rodzinie i uzasadnionego przypuszczenia o zaprzestaniu dalszego stosowania przemocy w rodzinie oraz po zrealizowaniu indywidualnego planu pomocy albo;
- ◉ rozstrzygnięcia o braku zasadności podejmowania działań.

- ⦿ **Jeżeli osoba pokrzywdzona doświadcza przemocy powinna powiadomić:**

- ⦿ policję, dzwoniąc na numer 997 lub 112,
- ⦿ prokuraturę.

- ⦿ Na interwencję zawsze można wzywać policję czy zwrócić się o pomoc do podmiotu/organizacji realizujących działania na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Można również poprosić dzielnicowego, aby przyszedł do domu i udzielił stosownej pomocy i niezbędnych informacji.

Przemoc w rodzinie. Co może zrobić policja

- Policjant ma obowiązek:
- zapewnienia bezpieczeństwa wykonując czynności, ma prawo zatrzymywania sprawców przemocy w rodzinie stwarzających bezpośrednie zagrożenie dla życia lub zdrowia ludzkiego);
- przekazania informacji o interweniujących policjantach (stopień, imię i nazwisko oraz numer identyfikacyjny;
- policjantów, nazwa i siedziba jednostki, w której pełnią służbę);
- przekazania, na wniosek sądu lub prokuratury, dokumentacji policyjnej jako dowodów w postępowaniu;
- uczestniczenia, na wniosek sądu, jako świadkowie w sprawie karnej.